

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT.

1. szám
1892.

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET.

248. sz.
1912.

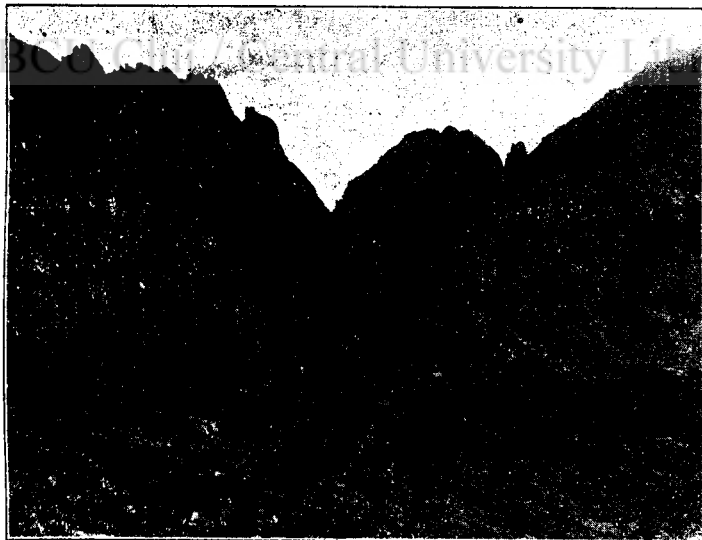
Vándorlás a Déli Kárpátokban.

I. A Szurultól a Bulea-völgyig.

Írta: Dr. Ruzitska Béla.

(II. közlemény.)

Reggel, tekintettel a megteendő nagy útra, már 3 óraker felkeltünk, amikor éppen szürkülni kezdett az ég és azt látjuk, hogy a menedékháznak más vendégei, két berlini tanítónő, egy berlini evangélikus pap, egy frankfurti német úr és négy nagyszebeni diák is útra készülődnek és pedig a mint csakhamar megtudjuk, ezek is mind a Negoira igyekeznek. Így azután egész tekintélyes társaság indul el 4 óraker ez útra.

BERGER-CSORBA.

(DR RUZITSKA FELV.)

A nap még nem kelt fel, a levegő kellemesen hűvös és csak a magas csúcsok körül kering egy kevés köd. Alig néhány száz lépésnyire a háztól kezdetét veszi a nagyszebeni szász kárpát-egyesület által készített és fenntartott *sárkányhágó* (Drachensteig) nevű kitűnő turistaösvény, mely a Száráta völgy nyugati oldalán, a fenyőerdő felső határához közel, rendkívül me-

redék, sziklás hegyoldalban vezet felfelé. Az egész műút, mely az állatokkal való közlekedéstől el van zárva, fél kilométernél alig hosszabb, de azelőtt teljesen járhatatlan, függőleges sziklaoldalakra van robbantással elkészítve, a sok meredek, szűk kéményszerű hasadék pedig vastraverzekre fektetett építményekkel van áthidalva és az út külső oldala erős korlátokkal ellátva, úgy, hogy most már bárki, még a ki ily helyeken szédül is, bátran elmehet ez igazi havasi, sziklás, vad, de gyönyörű vidéken. Régen, egészen más irányban, a hegyoldal fárasztó megmászásával, annak tetején, meglehetősen nagy kerülővel lehetett csak a Negoi felé menni. Kiérve az erdőből aránylag nem nagy területű boróka és törpefenyő régió haladunk át, mire a Szárátavölgy legfelső kör alakú teknőjéhez és pedig

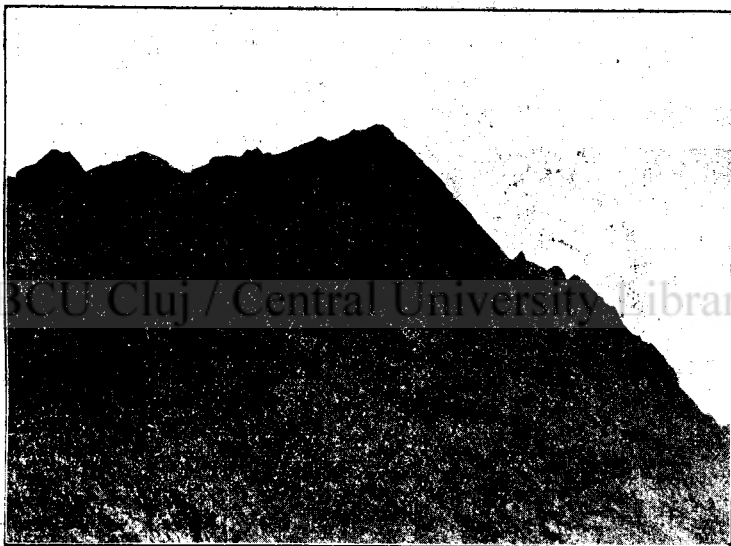
A NEGOI CSŐCS ALATT KLEOPÁTRA TŰJE.

(DR. RUZITSKA FELV.)

ennek meredek torlaszfala tetejére jutunk, hol messzire látható egy magára álló, nagy szikla: a *Zergekő*. Ennek tövében kelünk át a kristálytisza vízű patakon és most a völgy keleti, itt aránylag legkevésbé meredek oldalára kezdünk felmászni. Eleinte gyepon, azután kisebb, majd nagyobb omladékon, törmeléken, végül pedig magukon a pusztá sziklákon vezet fel a vörös színnel igen jól és sűrűn jelölt kanyargós ösvény. Körülbelül 1 órás mászás után az utolsó forrást érjük el és itt már csupa törmelék, szikla és kőgörgötteg között tekintélyes magasságban vagyunk, honnan igen szép kilátás nyílik a mélyen alant fekvő völgyre, a menedékházra és még tovább északra és nyugatra a széles Olt síkságára, mely már napfényben

fürdik, míg hozzánk a meredek, nyugatra néző oldalra a nap-sugarak még nem jutottak el. A fűrész fogaihoz hasonlóan kivágott, csipkézett és szakgatott hegygerincvonulathoz egyre közelebb jutunk és az azon levő *Berger-csorbának* (*Berger-scharte*) nevezett feltűnően mély bevágást, melyet a tulsó Lajtavölgybe szolgáló átjárónak szoktak használni, éppen fejünk felett látjuk. E helyen az ösvény kétfelé ágazik, egyik ága a Berger-csorbához vezet, melyen azok a turisták haladnak, kik a Negoi csúcs megkerülésével, rövidebb, de azért elég nehéz és fárasztó úton akarnak a Bulea-tó felé jutni; a másik ösvény déli irányban, a gerincvonulat alatt a Negoi csúcsa felé vezet. Egész nagy társaságunk ez utóbbi utat választja. Különben itt a Bergerhágó alatti mélyedésben találjuk e völgyben az első nagyobb hófoltot.

Rövid pihenés után, már tisztán kőregióban haladunk tovább, hol csak helyenként találunk kevés növényzetet és pedig

A NEGOI CSÚCS (2514 M.) A LAJTA GERINCRŐL NÉZVE.

(DR RUZITSKA FELV.)

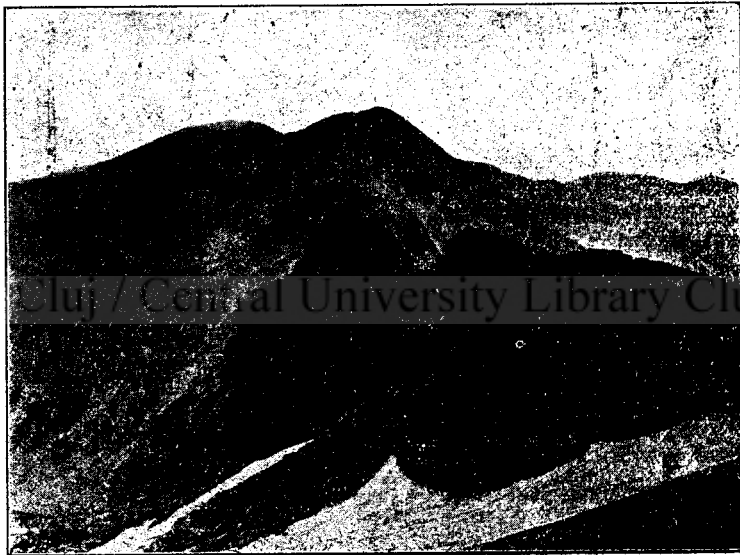
különösen jellemző alpesi alakokat, u. m. utóvirágzásban levő havasi rózsát (*Rhododendront*), apró csengettyű virágú *Soldanellákat*, élénk sötétkék színű *Gentianákat*, kis bokros harangvirágokat (*Campanula*), egészen pici havasi *primulákat* (*Primula minima*) és különböző kőtörőfűveket (*Saxifraga*).

Körülbelül fél óra múlva, 2250 méter magasságban, rendetlenül összehányt, leomlott gránit sziklatörmelék és omladékhoz jutunk, melynek egymáson heverő óriási darabjain csak nagy fáradtsággal tudunk felmászni. Egyes sziklák oly nagyok, hogy csak négykézláb kúszva járhatunk tetejükre. Különösen egy függőlegesen álló, toronyszerűleg felemelkedő, hegyes csúcsban végződő, égbemeredő, igen érdekes sziklaalakzat tűnik ki már messzire a többi közül: ez a *Kleopatra-tüje*. Közvetlenül alatta és mellette vezet el az útjelzés.

Felmászva a *Kis-Negoi* csúcs alatt levő ezen omladékon, nemsokára a főgerincvonulatot és azzal Magyarország és Ro-

mánia határát elérjük. Innen megint pompás kilátás nyílik egyrészt északi irányban a nagyszerű Szárata völgybe, mely alantabb a Riul-mare völgybe szakad és ez az Olt síkságára vezet ki, másrészt pedig déli irányban Románia hegyes, mély völgyekkel tarkított részébe. Közvetlenül előttünk nyugat felé, a gerincvonulat egy szép kiemelkedő csúcsa: a *Reissenberger-csúcs* látható, melynek teteje azonban most ködbe van burkolva, úgyszintén a tőle délnyugatra fekvő Nagy-Negoi csúcs is. Most romániai területen, valamivel gypesebb helyen gyorsabban haladunk tovább, de emellett folytonosan feljebb hágnunk, majd újra igen meredek oldalhoz jutunk, melyen nagy terjedelmű hófolt nyúlik alá a mélységbe. Ezen óvatosan átkelve, már nyirkos, hűvös ködben haladunk egyre feljebb és nemsokára a Fogarasi-Havasok legmagasabb csúcsára, a 2544 m. magas *Negoira* érünk fel.

Reggeli 8 óra múlt, tehát négy óra alatt jöttünk fel a mene-

LAJTHA GERINC.

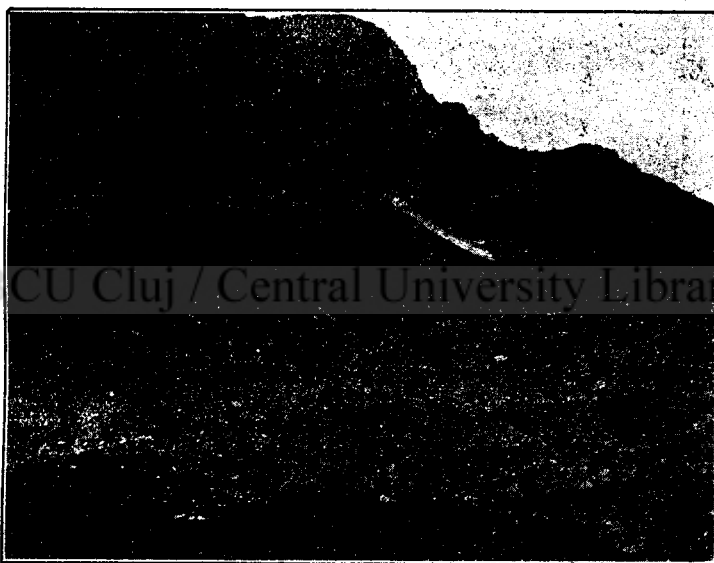
(DR. RUZITSKA FELV.)

dékháztól a csúcsra, miközben 1000 métert emelkedtünk. A csúcson levő körakás tövében ült le egész nagy társaságunk és itt költöttük el reggelinket, melyhez a szomszédos oltására víz helyett, a közeli hófoltból vett havat szopogattunk. A csúcsot ritka köd és felhő vette körül, mely csak időnként és helyenként szakadozott szét, úgy hogy nyílt, szabad kilátásunk nem volt, de így is soká elgyönyörködtünk a csúcsról belátható nagyszerű havasi képben. Nehány évvel ezelőtt oly szerencsés voltam, hogy teljesen tiszta és derült időben lehettem a csúcson, a mikor a valóban elragadó, megigéző, lebilincselő, nagyszerű kilátást teljes pompájában élvezhettem. A távoli Nagyszében város ilyenkor különösen látható, továbbá az egész Olt síkság és Romániából igen nagy terület, — ezek mellett a közvetlen közelben töménytelen hegycsúcs, gerinc, mély völgy és ezek egyikében, mint valami igaz gyöngy, a kedves *Kalcun*

tengerszem, melyhez különben további útunkban nemsokára el fogunk jutni.

Egy órai reggelizés és pihenő után, társaságunk azon tagjaitól (a német tanítónőktől), kik a Negoj menedékházhoz viszatérnek, elbúcsúztunk és mi többiek, a vezetőkkel együtt számra nézve 11-en, tovább indultunk érdekes, de nehéz gerincvándorlásunkra.

Először is a Negoj csúcsáról délkeleti irányban meredeken aláereszkedő vonulat sziklái között haladunk lefelé, míg ennek egyik élesen bevágott mélyedésébe érünk le, hol szűk és keskeny nyílást találunk, melyen az ösvény keletre, csaknem függőleges, kéményszerű szűk, legalább 200 méter mélységű, szédítő hasadékba vezet le. Ez az *ördögtorka* (Strunga drakuluj, Teufelshürde), melyen nem minden turista mer félelem nélkül alászállani. Más alkalommal ez érdekes hasadék csak kővel, omladékkal és igen sok törmelékkel van tele, mely az ember

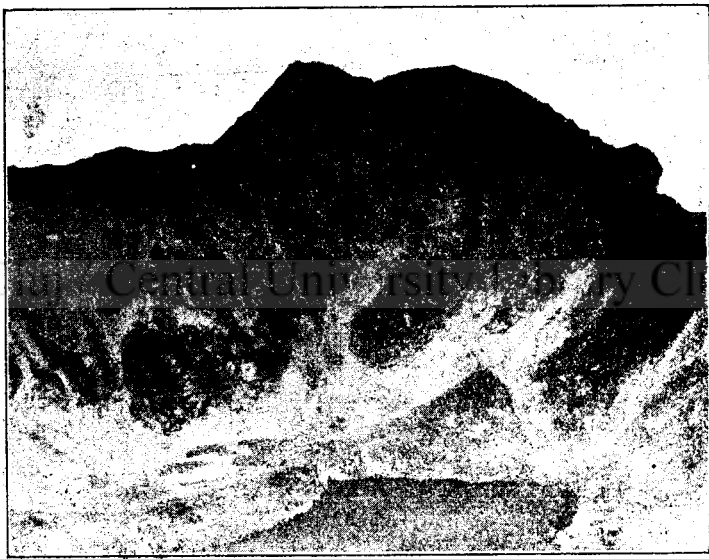

■ ■ A KALCUN-TÓ ÉS A KALCUN HEGY SZIKLÁS OLDALA.

(DR. RUZITSKA FELV.)

lába alatt oly könnyen megindul, de azért benne egy kis óvatossággal, ügyességgel, főleg pedig gyakorlottság és bátorsággal eléggé jól le lehet mászni, a mélyen alant fekvő Lajta völgyteknőbe, a mint azt már nekünk is sikerült máskor megtenni. Most azonban oly, sok még télről megmaradt havat találtunk benne és ez a vastag hótömeg oly síkos, keményre fagyott, meredek felületű, hogy az alászállásra még a legnagyobb merészség mellett sem lehetett gondolni. Kötelek nélkül valóban istenkisértés lett volna ez úton most megindulni. Vezetőink az idén még nem jártak erre és azt mondják, hogy az elmúlt télen, de különösen tavasszal óriási havazások voltak a hegységben és a nyár nem épen nagy melege e havat még nem olvashatja fel. Mit lehet ily körülmények között itt tenni? Út csak egyetlen egy van és az is járhatatlan! Nem marad más hátra, mint e vad vidéken teljesen út nélkül, tisztán csak a

helyes érzék után, térképpel a kézben tovább menni. Vezetőnk különben kinyilatkoztatja, hogy egy alkalommal már járt így és akkor a romániai, tehát déli oldalon, nagy fáradsággal körüljárta az éles, meredek gerincvonulatot. Először is a meredek oldalon mélyebbre ereszkedtünk le és azután oly helyet keresünk, melyen aránylag legkönnyebben haladhatunk. Óvatosan és lassan, csaknem félkör alakban körüljárjuk e hatalmas hegyvonulatot, közben néhol Románia felé gyönyörű kilátást élvezünk és végre körülbelül 1 órai idővesztéssel, visszakerülünk a gerincvonulat oly pontjához, mely mélyebbre aláereszkedik és a hol azon könnyebben átmászhatunk. Így végre szédítően magas, függőleges sziklafalak alatt, ismét visszajutunk hazánk határához és a Lajtavölgy legdélibb, felső pontjához. A mélyen bevágott gerincvonulat ezen átjáró hágójába, ismét 2400 méter magasságba érve, betekinthetünk a hatalmas nagyságú Lajtavölgy legfelső kör alakú cirkusteknő-

KILÁTÁS A ZERGE-CŠÚCSRÓL A VENATOR-ÁRA (2508 M.), ALANT A ZERGETŐ. (DR. RUZITSKA FELV.)

jébe és abban először is töménytelen mennyiségű, vakító fehérségű havat látunk, annak a szélén, a friss zöld gyepen hét zergét és a szemben fekvő sziklavonulat csipkés tetején pedig egy magányosan álló, a vidéket kémlelő zergebakot pillantunk meg. Mindnyájan elbűvölve állunk meg és szemléljük e gyönyörű látványt, integetve elmaradt társainknak, hogy siessenek, ha ők is látni akarják e szép állatokat, melyeket e völgyben az idén még nem sok turista zavart meg. Teljes csendben és nyugalomban néhány percig zavartalanul vizsgálhatjuk e csinos, fürge, ügyes, de nagyon félénk állatok tevékenységét, nemsokára azonban ők is észrevesznek minket és gyors iramodással végignyargalva a kemény havon, eltűnnek szemünk elől. Erre azután a hágóból aláereszkedő hasadéokban mi is leszállunk a nagy hőmezőre és egy darabig ezen, majd éles-szélű, rendetlenül heverő omladékon haladunk tovább, min-

denült arra ügyelve, nehogy elcsúszjunk, mert a havon megállani nem tudnánk.

Eközben elérjük a Negroiról levezető, vörössel jelölt, előbb elhagyott ösvényt és most ezen haladva tovább, átvágjuk a Lajtateknőt, keleti irányban, a főgerinevonulat Kalcun csúcsáról lenyúló vonulat felé, melyen már távolról is egy kapúhoz hasonló természetes nyílást ismerhetünk fel, melyet *Porticának* neveztek el. Mielőtt ehhez eljutnánk, a nagy meredek hómező tetején még egyszer megállunk és a közelben heverő, könnyebben megmozgatható sziklatuskókból néhányat a hóra görgetve, azon lefelé megindítunk. Sebes rohanással, csúszással, vagy gördüléssel, néha nagyokat ugorva, robognak le a kövek a Lajta teknő középső mélyebb részeibe. Páratlan szép látványt nyújtott ez a veszélytelen kis játék, pedig mily borzalmassá válhatott volna, ha valamelyik társunk a síkos havon elcsúszva, e sziklák után gurult volna!

A BULEA-TÓ FELETTI NYUGAT ÉS DÉLNYUGATRA EMELKEDŐ GERINCVONULAT TÜKRÖZÉSE A TÓBAN
(DR. RUZITSKA FELVÉTELE.)

A Porticán átlépve, újra más érdekes kép tárul elénk, mert most egy délkeleti irányba, Romániába lefelé kanyarodó völgy legfelső, csaknem zárt, magányos részébe jutottunk el, hol tündéri szépségében ott pompázik a kedves, tisztavízű *Kalcun-tengerszem* (2100 m.) Útunk arra vezet és meredek oldalon, nehezen járható, nagy lapos kövekből alkotott törmeléken, óriási legurult sziklák között halad a tó partjáig. 11 óra körül érünk ide és miután ezzel mai útunk felét megtettük, e szép tó $+ 7\text{ C}^{\circ}$ -os s ivásra is alkalmas tiszta vize mellé ülünk le ebédre.

Egy órai pihenő után, a tó felett keleti irányban elvonuló főgerinevonulatra hágunk ismét fel, melynek ormán vezet az ösvény és itt újra nagy hómezőt találunk. Majd igen fárasztó m. magas *Laitelul* csúcsra jutunk fel, honnan visszafelé nyugos hosszantartó folytonos kapaszkodás után, lassanként a 2403

gatra, páratlanul szép kilátás kínálkozik a 300 méterrel mélyebben fekvő Kalcun-tóra, a mögötte emelkedő hasonló nevű csúcsra, a Negoi felé vezető éles gerincre és végül magára a merészen ég felé nyúló Negoi csúcsra. Csodálattal és áhitattal gyönyörködünk e nagyszerű képben!

De az irigy felhők csak rövid ideig engednek gyönyörködni. A Lajta völgy mélyebb részeiből felhők emelkednek felfelé és csakhamar a völgyet s a csúcsokat sűrű átláthatatlan lepelbe burkolják. Erre mi is hátat fordítunk azoknak és jól jelzett, de nem épen jónak nevezhető ösvényünkön, mindenütt az országhatáron és az éles, keskeny gerinc mentén mászunk tovább. Északra, azaz hazánk felé, néhány 100 méteres meredek, függőleges, járhatatlan sziklafal látszik a Lajta és mellékvölgyei felső részeiben, ellenben Románia felé kevésbé meredek, gyepes hegynyúlványok és völgyek ereszkednek alá. Mindenütt szabad, nyílt kilátású helyeken haladunk, melyekről igen messzire elláthatunk és az Olt napfényben úszó ezüstös szalagja mentén, sok virágzó községet felismerhetünk. A vonulat mentén, melyen az ösvény hol fölfelé, hol ismét hirtelenül lefelé vezet, most a 2405 m. magas *Lajta-csúcsra* kell felhágunk, melyet valamivel az orom alatt délfelől kerülünk meg; azután pedig igen meredek gyepes és sziklás oldalt kell oly keskeny ösvényen kereszteznünk, melyen alig fér el lábunk, alattunk pedig óriási mélység tátong. Itt a turistának szédülnie nem szabad! Még tovább, ismét a 2400 méter magas *Pallina* csúcsra hágunk fel, melynek túlsó oldalán újból 100—200 méterrel szállunk lejjebb. Így halad tovább ez a gerincvándorlás, folytonos emelkedés és leereszkedéssel, átlag 2400—2200 méteres magasságokban.

Végre fél 3 óra körül a *Doamna-völgy* fölötti gerincvonulathoz érkezünk el, honnan ebbe az érdekes és szép völgybe kapunk messzeterjedő kilátást. Itt rövid pihenőt tartunk, miközben az omladékkal telt, most azonban hóval csaknem teljesen beborított, mélyen fekvő árnyas völgyteknőbe tekintünk le és annak alsó részeiben kisebb tavakat, a *Doamna-tengerszemeket* látjuk. Itt az ösvény kétfelé ágazik. A jobban és gyakrabban használt út a felső Doamna völgybe vezet lefelé, de nem nagy távolságban újra felkapaszkodik a keleti völgyoldal egy alacsonyabb részébe, hol a szomszédos Bulea-völgy legfelső teknőjébe vezet át. Társaságunk nagyrésze ezt az utat választja, mi azonban, kik más alkalommal már jártunk arra, az éles és szakgatott gerincvonulat tetején maradván, rosszabb, de sokkal szebb és nyiltabb kilátású helyen, egyenesen keleti irányban, körülbelül még 1 és fél kilométernyire haladunk tovább. Nagy sziklák között, rendkívül meredek oldalak tetején, valóságos fésű, vagy fűrészfogakhoz hasonlóan kivagdalt gerincélen mászkálunk és nemsokára alattunk a nagy mélységben, a Fogarasi-Havasok legnagyobb tengerszemét: a *Bulea-tavat* látjuk meg.

A sziklák közötti kevés termő földben igen érdekes flóra díszlik; így a többek között különféle fajta gyönyörű havasi violákat, gentianákat, szegfűveket, rhododendront, campanulákat, primulákat, saxifragákat, artemisiát és sötétkék nefelejtset szedünk. Azután pedig a keleti irányban 2508 m. ma-

gasságra felemelkedő *Vunetora* vagy *Butyán* és mögötte a gerincevonulatból kiemelkedő többi távoli magas csúcsra feltáruló felejthetetlen szép kilátást élvezzük. Nemsokára a 2429 m. magas *Zerge-csúcs*on (Caprareacán) vagyunk, melyről még szabadab kilátás nyílik minden irányban. A csúcs alatt az egész hegység legmagasabb fekvésű tavát, a gyönyörű *Zerge-tavat* pillantjuk meg. Azután a gerincevonulatnak a *Vunetora*ra átvezető részén levő nyeregyszerű mélyedésébe ereszkedünk le és annak északi oldalára átlépve, rendkívül köves és törmelékes oldalon a *Bulea* völgy legfelső részébe, a 2202 m. magasságban fekvő *Bulea-tóhoz* ereszkedünk le. Útközben a *Vunetora* északi oldalára, továbbá a róla leereszkedő vad gerincere és az annak végén feltűnő *Netdul* (újabbán «Gutt R.»)-csúcsra is nyílik

BULEA-VÍZESÉS.

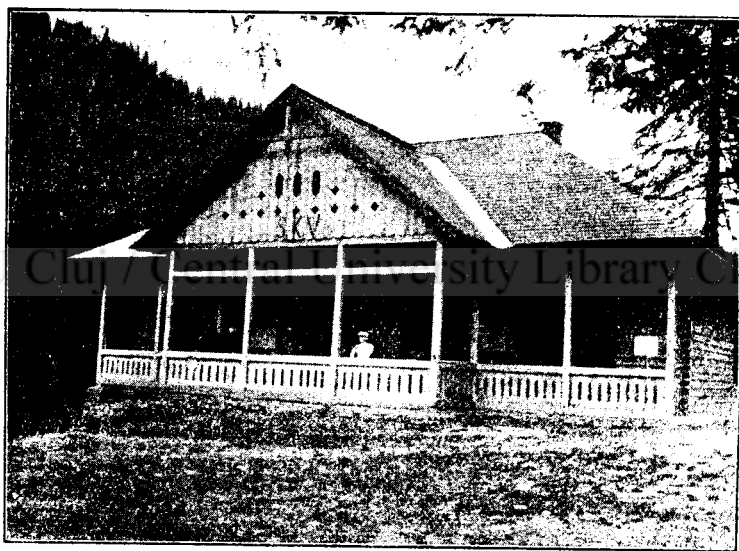
(DR. RUZITSKA FELV.)

kilátás. Eközben társaságunk többi tagjai már megérkeztek a tó keleti oldalán levő félszigetre épített kis, lapostetejű kőmencdék-kunyhóhoz, hol mindnyájan találkozáva, rövid pihenőt tartunk, de a vasajtóval elzárt házba be nem mehétünk. Arra különben szükségünk nincs, mert az idő a szabadban is eléggé kellemes. Gyönyörű szép e tónak környéke, melyet minden irányban magas csúcsok, meredek sziklás hegyoldalak környeznek és ezekről tekintélyes hőtömegek nyúlnak le a tó széléig. Csak északkeleti irányban nyílt a völgy, mert itt magas moréna-torlasz következik, melyen a gyalog út a völgy mélyebb, alsóbb részeibe vezet. Itt folyik le a tóból fakadó Bu-

lea-patak, melynek mentén haladunk mi is lefelé. Útközben egy, az uralkodó csillámpalák közé települt, ősmész-kő vonulatot vágunk át, mely a széles, lapos völgy oldalain tekintélyes magasságra emelkedik fel. Ily helyeken, egyes nehezebben hozzáférhető oldalakon, havasi gyopár (*Gnaphalium*) fordul elő, de alant a völgyben, a sokat használt gyalog ösvény közelében, a turisták e kedvelt és sokat keresett növényét, találni sehol sem lehet.

Az utolsó torlaszon, melyen a patak kis vízesés alakjában zuhog alá, lemászva, a széles völgy csaknem egészen lapos, gyeper részébe jutunk le, mely körülbelül 1 és fél km. hosszú. E pompás havasi legelőn sok juhot, kecskét legeltetnek és amott len a törpefenyves közelében, két havasi pászkorkalibát (szti-nát) látunk.

Minden valószínűség szerint a völgynek ez a széles, laposabb, hosszú teknőalakú része valamikor régen, midőn a fogarasi havasokban még nagy firnmezők és glecserek voltak, a

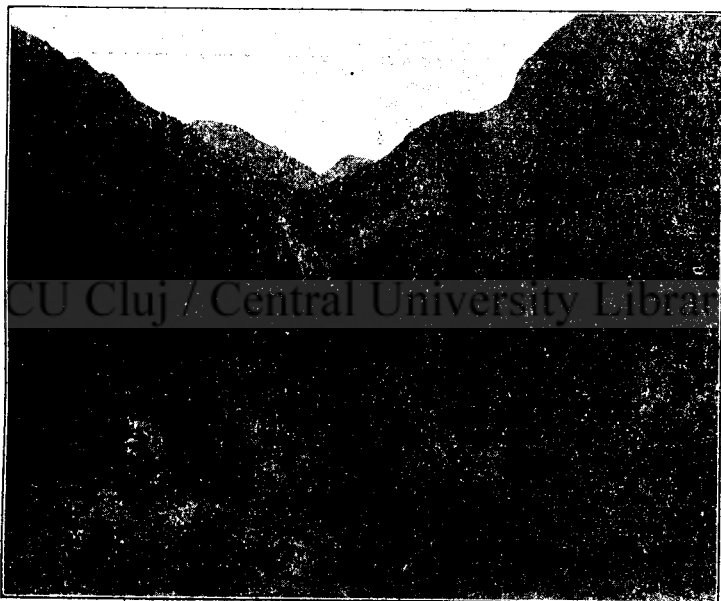

A BULEA-MENEDÉKHÁZ.

(DR. RUZITSKA FELV.)

tekintélyes nagyságú és hosszúságú Bulea-jégár medrét alkotta. E jégár lenyúlhatott eddig a területig, a hol most a fenyőerdő kezdetét veszi, hol újabb óriási pontot, torlaszfalat és annak meredek oldalán páratlanul szép vízesést, a Fogarasi-Havasokban a legnagyobbat: a *Bulea-vízesést* találjuk. E vízesés alatt a völgy egyszerre elszűkül, mély, meredek falú, rendes havasi patak-völgygé változik, melynek oldalai sűrű fenyves erdővel vannak borítva. A vízesés fölött óriási küszöb módjára kiugró sziklaponk tetejéről újra nagyszerű kilátás nyílik. Messze beláthatunk e vadregényes völgy bűvös mélyébe és annak közepe táján egy kis völgytágulatban élénk zöldszínű füves rét közepén, a csinosan épített alsó *Bulea-turistaházat* ismerjük fel. De addig még jókora útunk van a nagyon meredek, sziklás és szakadékos hegyoldalon, mely egyre sűrűbb fenyőerdővel van borítva és a melyből kitekinteni már nem igen lehet. Így

azután az útról a nagy Bulea-vízesést nem láthatjuk meg, mert az amúgy is a völgy mélyebb, rejtettebb, zártabb részében fekszik, pedig tombolását jól halljuk és valahol a közelében ereszkedünk alá. Csak amikor jóval a vízesés alatt a patakhöz újra lemegyünk, tűnik az fel a szemlélő előtt egyszerre egész pompájában és fenségében. A tekintélyes patak 25—30 méter magasságból ömlik itt alá a csupasz kősziklafalon, miközben finom habbá verődik és köddé foszlik szét. Innen már nincs messze a csak 1234 m. magasságban fekvő menedékház, melyhez a késő délutáni órákban érkezünk le. Ez a turistaház a szász Kárpát-egyesület egyik legjobban épített, legkényelmesebb és legnagyobb háza. Négy szoba, egy nagy ebédlő s egy konyha van benne és legalább 40 ember számára hálóhely. Szép nyári időben nagyon sokan felkeresik és innen a legkülönbözőbb irányokban kirándulásokat tesznek. Valóságos havasi középontnak nevezhető. Fekvése is gyönyörű, mert veran-

KILÁTÁS A BULEA-MENEDÉKHÁZTÓL.

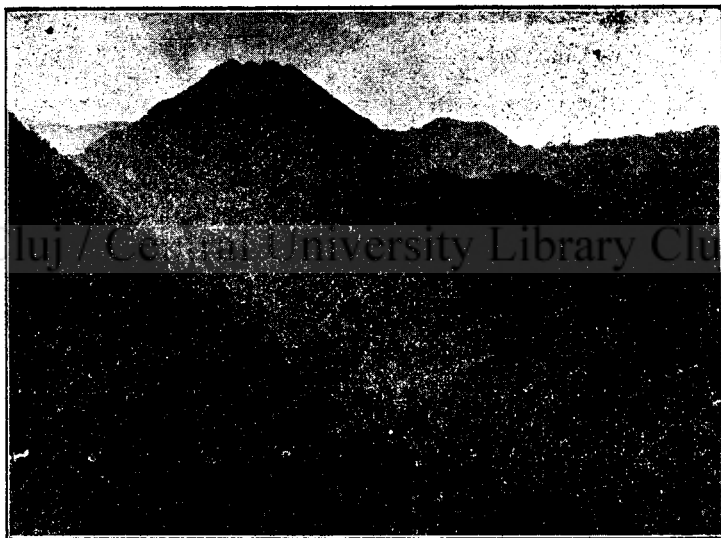
(DR. RUZITSKA FELV.)

dájáról az egész középső és felső Bulea völgy, a vízeséssel és a tó körüli hegyesúcsokkal együtt belátható. A házban ez alkalommal is meglehetősen sok turistát és Nagyszebenből ide kirándult vendéget találtunk, kik mindnyájan a természet nagy-szerű alkotásait jöttek ide csodálni. E házban pihentük ki mai napi gerincevándorlásbeli nem csekély fáradságainkat, miután meleg vacsoránkat kitűnő étvágygyal elköltöttük.

Másnap reggel nem kellett sietnünk, mert hiszen tulajdonképeni nehéz útunkat már elvégeztük és most csak a könnyebb, kisebb rész van hátra. Reggel kényelmesen megreggelizünk, még egyszer megcsodáljuk a ház szép környékét és vidékét, majd tíz óra felé gyalog tovább indulunk a völgy mélyebb részeibe. E háztól már széles, lóval is jól járható, kényelmes turistaút vezet le, melyet azonban a kemény csillámpala és

gneisz sziklákba robbantással készítettet el a szász Kárpát-egyesület. Az út legnagyobb része árnyas erdőben vezet és csak néhány helyen jutunk ki oly fiatal, ritkás erdőbe, melyből messze kitekinthetünk. Különösen egy kiugró hegynyúlvány végén, hol fehér és halványsárgás, kristályos szerkezetű márványszerű ösméskőbe van az út bevágva, nyílik visszafelé a Bulea és a Doamna völgyére, melybe az előbbi beleszakad, pompás kilátás. Innen a nagykiterjedésű fekete erdőövön végig, a sziklaregiókba messzé felláthatunk és a tavak környékét, valamint a csipkézett, éles gerincevonulatot az alatta levő terjedelmes hómezőkkel egészen élesen felismerhetjük. A két völgy között pedig a szabályos alakú Bulea-gerinc és a völgy túlsó oldalán a hatalmas nagy tömegű *Mierea-hegy* (1597 m.) hosszú vonulatával emelkedik magasra. Páratlan és felejthetetlen szép kép!

Tovább lefelé haladva már vén bükk- és lomberdőbe jutunk, melyben egyre szélesebb és jártabb, mindamelllett igen

KILÁTÁS DÉLIRÁNYBAN A MJEREÁRA, A BULEA ÉS A DOAMNA VÖLGYRE. (DR. KUZITSKA FELV.)

meredek út kanyarog lefelé. Itt találjuk meg a Netedul és Vunetoara vagy Butyán-csúcsra, közvetlenül a hosszú gerincélen felvezető turistaútat, azután pedig még jó félórai megfeszített alászállás után, körülbelül fél 12 órakor, a Bulea és Doamna patakok egyesüléséből keletkezett *Kercesora* völgyben, a már csak 647 m. magasságban fekvő, felhagyott üveghuta romjaihoz érkezünk le, hol most egy kincstári erdőház áll. Ide rendeltük szekerünket, mely az Olt síkságán keresztül a kerci vasúti állomáshoz lesz hívatva bennünket elvinni; de miután az még nem érkezett meg és a levegő e zárt völgyben meglehetősen forró, tikkasztó, rövid pihenés után a tiszta vízű, tekintélyes nagyságú patak, 13 C. fokos vizében fürdőt veszünk. Pompásan felfrissülve, ebédhez ülünk, melyet hátizsákjaink tartalmából állítunk össze. Eközben megérkezik szekerünk és mi a jól elvégzett munka édes érzetével felszállunk arra. Csak-

hogy a most következő út nem pihenésre van szánva. Deszka-üléses, egyszerű falusi létrás szekerek, ezen a borzasztó módon elhanyagolt, köves, gödrös, egyenetlen, rossz úton annyira ráz, hogy csaknem kiállhatatlan a rajta való ülés. Már irigyelni kezdjük azokat a diákturista-társainkat, kik ezt az utat a vasúti állomásig is gyalog és pedig csaknem ugyanannyi idő alatt teszik meg, mint mi.

Az út első részén, mely a leereszkedő utolsó hegynyúlványok között vezet ki a síkságba, a lovak csak lépésben haladhatnak, mert a kocsi egyik kőről, vagy tuskóról a másikra ugrik, vagy patakokon, vad vizeken gázol keresztül. Csak *Alsó-Kercesora* falu közelében, hol a szántóföldek is kezdetüket veszik, javul meg némileg az út, de addig már annyira öszsze vagyunk rázva, hogy ülni is alig tudunk.

Most egyenesen északi irányban haladunk a napos, meleg síkságon a 400 m. magasságban, közvetlenül az Olt mellett fekvő *Kerc* községbe, hova 3 óra előtt érkezünk meg. A falú északi részében érdekes régi templom és kolostor romja látható. Ez a tatárok által feldúlt, de V. István királytól újra felállított és Mátyás által 1477-ben végleg felosztott kerci apátság romja, melyet megtekintünk. A régi templom egyik fennmaradt részében most a lutheránus templom van elhelyezve, körülötte régi kőfalak, csúcsíves boltozatok, oszlopok és folyosó maradványok láthatók. A templom előtt pedig egy megcsönkült, töredezett, igen vén hársfa áll, mely sok százados múltra tekinthet vissza és a melyhez sok monda s hagyomány fűződik.

Négy órára a vasúti állomásra megyünk ki, honnan Fogaras, illetőleg Brassó felé utazunk, hogy a Déli-Kárpátok egy másik nevezetes hegycsoportjában, a Brassó vidéki hegyekben tegyünk még néhány napig tartó szép kirándulást.

Erről az útunkról majd egy következő közleményben fogok beszámolni.

Egyesületi élet.

Az E. K. E. központi ülései. Augusztus hó 12-ikén délután 4 órakor az E. K. E. tisztikari tanácsa, majd azután 5 órakor központi választmánya ülést tartott. Az ülésen elnökölt gróf Lázár István. A központi választmányi ülésen jelen voltak: gróf Lázár István, báró Mannsberg Sándor, dr. Jékei Dániel, Tanács József, Baumann László, dr. Török Imre, Madari Zoltán, dr. Gergely Albert, dr. Lászlóffy István, Hirt György, dr. Eisler Mátyás, Werger István és M. Kovács Géza főtitkár. Elnök megnyitván az ülést, jelenti, hogy Sárdi Lőrinc az ülésről való elmaradását kimentette. Felolvasás után hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét, majd pedig M. Kovács Géza főtitkár tette meg jelentését az egyesület egy havi életéről. A titkári jelentés tudomásvétele után élénk érdeklődés között tárgyalták az Erdélyi Úti Kalauznak újonnan való kiadási ügyét. A kiadási és szerkesztési munkálatok végzésére egy bizottságot küldöttek ki azzal az utasítással, hogy az új kiadványt a szerkesztőnek megválasztása után január 1-ig készítsék sajtó alá és hogy a választmány állandóan tájékozva legyen az ügy állásáról, elrendelték, hogy minden választmányi ülésen a végzett munkálatokról tétessék jelentés. Az 1913. évben kiadandó turista naptár ügye is élénk vita tárgyát képezte és a szerkesztői teendőkkel M. Kovács Géza főtitkár bízott meg. A földművelésügyi miniszter felhívására a Csiklovina község határában felfedezett cseppkőbarlang megoltalmazására vonatkozólag véleményadásra felkérni határozták dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanárt és az E. K.

E. hunyadmegyei osztályát. Az indítványok során gróf Lázár István indítványára kimondotta a választmány, hogy a kalotaszegi népviselet és háziipari cikkek ismertetése céljából mozgalmat indít táncbemutató helyek létesítése iránt. A mindvégig érdekes ülés este 6 órakor ért véget.

Kirándulások. Az E. K. E. aug. hó 18. 20-án igen szépen sikerült 3 napos kirándulást rendezett a Fogarasi-Havasokba. A kiránduló társaság 17-én este indult el szeges cipőkkel, hosszú turista-botokkal és jól megtömött hátizsákokkal felszerelve, a kolozsvári vasútállomásról. Reggel 5 órakor érkeztek meg Nagyszebenbe. Itt az E. K. E. megbízottja Szilágyi Gyula nagyszebeni tanár fogadta a kirándulókat. Nagyszebenből Kerc állomásra utaztak és utazásuk ideje alatt gyönyörködtek a Fogarasi-Havasok nagyszerű vonulatában, továbbá a hegyek felé özönlő turista csapatokban. Kerc állomásról a társaság szekerekkel Kercesorán át a régi üveghuta telephez utazott. Itt elköltöttek rövid villásreggelijöket és azonnal megkezdették a hegymászást a Bulea völgyben. A gyönyörű bükk, majd pedig fenyves erdőn át mindenütt a szász Kárpát-Egyesület által épített mesteri turista úton haladva, délután 1 órakor érkeztek meg a menedékházhoz, amely háztól pompásan látszik Erdély legnagyobb vízesése, a Bulea-vízesés. Itt a társaság megebédelt, pihent és bejárta a vízesés környékét. Eséré megnépesült a menedékház. Brassóból 25 turista, majd Szebenből a

Negoion át mintegy 15-en érkeztek oda. Este a menedékház nagytermében megvacsoráltak a legjobb hangulatban, mert az időjárás nagyon kedvező volt és erős volt a remény arra, hogy a másnapi nehezebb hegyi túra alkalmával is szép idő lesz. A vacsora alkalmával a brassai szász Turista-társaság elnöke Gunes főerdész német, majd magyar nyelven felköszöntötte az Erdélyi Kárpát-Egyesület kolozsvári tagjait. Erre a Kolozsvárról megjelent E. K. E. tagok nevében dr. Gyalui Farkas választott magyar, majd pedig német nyelven. Kedélyes mulatozás után este 9 órakor a társaság aludni tért. 19-én hajnalban a magasabb régiók felkeresésére megtörténtek az előkészületek, úgyannaira, hogy reggel 4 órakor az egész társaság útra kelt. Felmásztak a 2200 m. magasan fekvő Bulea tengerszemhez. Itt villásreggeliztek, majd megtekintették a 2215 m. magasan fekvő Zergetavat, majd felmásztak a 2508 m. magasan fekvő Vunetorára, ahol hosszasan időztek és gyönyörködtek a minden oldalon nagyszerűen látszó gerincekben és mély szakadékokban. Innen átrándultak a 2351 m. magas Netedul csúcsra, honnan estére érkeztek vissza a Bulea menedékházhoz vacsorára, melyet jó kedvvel, vig. nótázások között költöttek el, mert mindenki örvendezett hogy a nehéz hegymászt gyönyörű szép

időben sikerült megtenni. 20-ikán reggel István király napján már későn kelt fel a társaság. Egyrésze, a a társaságnak, felbuzdúlva az előző nap sikerén, hogy betekintést nyerhessen a Hölgyek-völgyébe. úttalan úton fölhágott a Piskul-Buleára, a honnan különösen az 1597 m. magas Mierea csúcs nyújt nagyszerű látványt. Déli 12 órakor a brassai turisták elbúcsuztak és hazafelé indultak, a kolozsváriak délután egy órakor ebédeltek és azután ők is megkezdették leindulásokat a 647 m. magasan fekvő Üveghutához, ahol az előre megrendelt szekerek várták a társaságot. Innen a turisták délután 5 órára bekocsikáltak Kercre és a XIII. században épült német cistercita apátság romjainak megtekintése után vonatra ültek és Nagyszebenbe útaztak, honnan vonattal 10 órakor indultak el, hogy 21-én reggel Kolozsvárra érkezzenek. A kiránduláson részt vettek, M. Kovács Géza vezetése alatt: Teutsch Henrik, dr. Szádeczky Béla, dr. Nagy Samu, Höncz Arisztid, dr. Gyalui Farkas, dr. Jékei Dániel, Gürtler Kornél, Szabó Endre, Páffy Ernő, Szilágyi Gyula. Nagyszebenben dr. Jékei Dániel E. K. E. alelnök és M. Kovács Géza főtítkárnak még félnapig visszamaradtak, hogy a nagyszebeni idegenforgalmi iroda szervezetét tanulmányozzák.

Különfélék.

Iskolai tanulmányi kirándulások az 1910—11. tanévben. Az Orsz. Tanár egyesületi Közlöny egyik idei számában az értesítő adataiból összeállított érdekes kimutatás olvasható. Kiténik belőle, hogy a magyar középiskolákban rohamosan hódít a tanulmányi kirándulások eszméje. Itt csak a minket közelebből érdeklő adatokat közöljük.

Amint a cikkíró megjegyzi, bizonyos határozott útirányok alakultak ki már eddig is. Ezek közt az Alduna, Erdély, Budapest, Magas Tátra, Balaton, Fiume — a fősorolás sorrendjében — a legvonzóbbak. Ime tehát Erdély látogatottsága szembetűnő, annál inkább, mert csak ebben az évben jutott a második helyre, ami más szóval annyit jelent, hogy Erdély szépségeinek most

kezd híre futni, s ezzel terjed a meg-
ösmerés vágya is.

A kimutatás számbeli adataiból
egyébként kitűnik, hogy a múlt iskolai
évben 25 tanulmányi kirándulást ve-
zettek Erdély különböző részeibe, kö-
rülbelül 800 tanulóval, s ezek közül
csak tíz útát írhatunk erdélyi iskolák
számlájára. Ezzel szemben tavaly 11,

tavaly előtt pedig csak 10 útát tettek
Erdélyben, s ezt is jórészt itteni is-
kolák.

Meg kell még jegyeznünk, hogy az
intézetek legtöbbször az E. K. E.-hez
fordult útitervért, vagy valami részlet-
fölvilágosításért, amit mindenkor kész-
ségesen meg is kaptak. *Gé.*

Könyvesház.

A Duna. Kiadja a Magyar Királyi
Folyam- és Tengerhajózás Részvény-
társaság, Budapest. Ez a 12 éves
dizsmunka gyakorlati céljánál fogva
tulajdonképpen reklámkönyv és me-
netrend. De ez nem vesz el semmit
értékéből. Sőt az ingyen terjesztés
bizonyára nagy és általános elterje-
dést biztosít e könyvnek s ezzel
nemcsak a nagyhivatású magyar
vállalatot támogatja a túlhatalmas
régii idegen versennyel szemben,
hanem főképen a túristaságnak is
kiváló szolgálatot tesz. Több mint
100 gyönyörű kép ábrázolja a Duna-
mellék legszebb tájait, legérdekesebb
építési részleteit. A szöveg tömör és
mégis élvezetes, tanúságos és bizto-
san tájékoztató. Ez magától értetik,
ha eláruljuk, hogy a magyar turista

irodalom egyik tudós úttörőjének,
Téglás Gábornak nagy része van a
szerkesztésben. Az igen izléses ki-
állítású, kezelhető könyv különben
nem útmutató kalauz akar lenni,
hanem inkább előkelő menetrend-
féle s emellett vidék-izelő. Az ál-
dozatkész kiadó hajótársaság e köny-
vével érdemet szerzett a honismerte-
tés terén is. Különösen a székes-
főváros környéke és a Kazánszoros
vannak kidomborítva. A társaság
igazgatósága Budapesten van (V.
József-tér 2.). Ilyen dúsán illusztrált,
rövid és mégis jó áttekintést nyújtó
tájékoztató igen kívánatos volna
Erdélyre nézve is. A Magyar Állam-
vasútak adhatnának ki ilyent az E.
K. E. közreműködésével.

Hirlapirodalom.

Bródi Lajos, Bródi Sándor, Her-
czeg Ferenc, Kenedi Géza, Kóbor
Tamás, Kozma Andor az írók és
újságírók színe-java írják, a legjob-
ban szerkesztett, teljesen független,
leghatározottabb és legnagyobb ma-
gyar napi lapot, »Az Ujság«-ot.
Vasárnap: »Asszony«, »Gyermek«,
»Automobil« és »Sport« melléklet.
Felelős szerkesztő: Gajári Ödön.

Szerkesztő társ: Dr. Ágai Béla. Elő-
fizetési árak: egy évre 28 k, félévre
14 k, negyedévre 7 k, egy hónapra
2.40 k. Az Ujság terjedelme 32—36,
40 old. Vasár és ünnepnapokon 80,
100—200—280 old. Megrendelő cím:
Az Ujság kiadóhivatala: Bpest, VII.,
Rákóczi-út 51. sz. Egy példány ára
ünnep és vasárnapokon egyformán
10 fillér.

Főszerkesztő: dr. Szádeczky Lajos. Felelősszerkesztő: M. Kovács Géza.